

HEGEL'EN AURKAKOAK

Hegel, esan dogu, idei-bideko edo idealisten artean filosofo-rik aundiena izan zan, baiña, azkenean, idei-bidekoa. Orregaitik, alde batetik eta bestetik, aurkalar asko agertu jakozan, begien aurrean daukaguzan gauzak garrantzia eukela eta kontuan artu bear zirala uste eben filosofoak, materialkeria maite ebenak. Batzuk buru argiaren bidea itzi barik eta beste batzuk, Anglanderri'ko sensistak, Augusto Comte aurrerengo dala, zentzunen bidera edo enpirismora makurtuta. Orintxe berton aitatu daiguzan Feuerbach, Marx, Schopenhauer, Kierkegaard, Nietzsche.

Filosofo oneik, geienak, sendiz eta jaiotzaz beintzat, Jainko-zaleak dira eta batzuk protestanteen eleizetan artzainen seme eta eleizkide bizi diranak. Eta Hegel'en Askea edo absolutua ukatu arren, Jainkozaleak dira, gizadia Jainkoaren lekuan ipinten daben, Marx'en antzekoren batzuk izan ezik.

FEUERBACH (1804-1872).

Teologija ikasi eban eta Berlin'en Hegel'en ikasle be izan zan. Ez eutsoen irakasle izaten itzi, arimea illezkorra dala ukatu ebalako. Orregaitik idazkiak eta itzaldiak egitea izan zan beronen lana.

Asieran Hegel'eri jarraitzen eutson eta adimen bakarra ta mugabakoa onartzen eben eta orra sartzen ebazan gizaki guztien adimenak (Averroes'en adimen egille banatua agiri da or).

Baiña laster aldendu zan Hegel'en bidetik eta aurreko gauzak diran lakoak onartu-bearra ikusi eban: Gauzak zentzunakaz artzen doguz, ez ideiakaz. Eta ortik materialkerira jausi zan eta Jainkoaren lekuan gizakia ipiñi eban. Gero Marx'ek artuko dau erlejiño-orde ori.

Gizonak bere izatea "iñorendu"edo "alienatu" egiten daua-la diño (berba au be zabal agertzen da Marx'en liburuetan) eta Jainkoa izpilluan lez ikusten daua-la. Ori dala diño benetako kristiñautzea eta erlejiñorik onena, gizona Jainko burtzen daua-na, benetako gizakundea. Baiña banaka ez gara ezer, besteakaz alkartuta gizadia sortzen dogu Kristok aldarrikatu eban maitasunaren bidez. Eta ori dana egiteetara, praktikara, eroango dau Marx'ek.

MARX (1818-1883)

Marx ulertzeko zeaztasun edo noziño batzuk lenengo: Sozializatu diñonean, ulertu jabetasuna ukatzea edo gitxienez lanera-ko tresnak jabetakoa edo laterriarenak izatea. Plusbalia diñoa-nean auxe ulertu: Gauza bat lanaren bidez egiten danean, zor dana ordaindu jabeari naiz langilleari eta orren gaiñera ugazabak ezarten dauna da plusbalia. Plusbalia ugazabarentzat artzen danean dirutza edo kapitala ugaritu egiten da eta langilleak berea galtzen dau, iñorendu, alienatu, egiten da. Langilleak agin-pide gogorra lortu bear dabe, kapitalismoa azpiratzeko, ori da "diktadura del proletariado. Eta bear dan beste aldi orretan igaro-ondoren, bakoitxaren jabetasun-bako gizadia, atsegin-baratza edo paraisoa etorriko da. Giza-maillen burrukea (lucha de calses) Langilleak kapitalisten aurka. Fokoa esaten jako dialektika orretan iztillu asko batzen dauzan jazokizunari.

Marx'en gurasoak judatarak eta esku-zuriak edo burgesak ziran. Marx bateatu egin eben luterotarren eleizan beste zazpi anai-arrebagaz batera, bateatua izan bear zalako lan liberalak egiteko..

Aitak txikitatik buru-argidunen bideak irakatsi eutsozan, Rousseau eta Voltaire'ri jarraituz eta bere kontura irakurri eban Hegel.

Irakasle izan nai eban baiña ez eutsoen itzi eta izparlari edo periodista lez egin eban lan, baiña emen be laster agertu jakozan arerioak.

Ezkundu be egin zan eta sei seme-alaba sortu, baiña iru baiño ez jakozan bizirik geratu. Aita ona ta maitekorra zan.

Paris'en egin zan Engels'en lagun aundia eta lankide be bai, sarritan ez da jakiten idazkiak bereak ala Engels'enak diran.

Proudhon anarkistea be lagun izan eban baiña 1846n. urtean asarretu ziran.

1847n. urtean sartu zan "Liga Comunista"ra eta manifesto edo agiri nagusia agertu eban (U.H.P.), batez be Proudhon eta Bakunin'en aurka. 1845n. urtetik aurrera London'en bizi jaku, beste leku guztietan aurrean erabilten ebelako. 1873n. urtetik aurrera isiltasunean bizi izan zan.

DIALEKTIKA: Marx'ek filosofia, politika ta ekonomia bat egiten dauz, materialismuaren bidean eta orretarako Hegel'ek asmau eban dialektika artzen dau dana aztertze-ko: Aurrean dagoana ta tesis, gure buruak artzen dauana antitesis eta gure jakintza sintesi. Gizona materia utsa da eta beronek aldatu bear dau materia ori "lana" bide dala eta orre-lan sortzen da "homo oeconomicus". Or sortzen da iñorentzea edo alienaziñoa, lan-tresnen jabeak oker jokutzen dabelako eta lanaren frutua ondo banandu ez. Gizon barria sortzeko iñorentzea kendu egin bear da, giza-mailla edo gizarte-klaseen burruka bide dala.

Iñorentzea, alienaziñoa kendu bear da erlejiñoen bidean: Bera ez zan jaio jainkobako, baiña ori aukeratu eban gero, erlejiñoak iñorentzea dakarrelako, kristiñauak, esaterako jopuak izatea eta apaltasuna onartzen dabez. Mundugintzarik ez dago, gizonak berak egiten dau bere burua ta mundua (Hegel).

Iñorentzea kendu bear da filosofian, burubidea ta eginbidea banatzen dauzalako eta mundua aldatu egin bear da burubidea-gaz.

Iñorentzea agertzen da politika-bideetan, orregaitik laterria kendu egin bear da orretarako Langilleen Agintaritzza gogorra edo Diktadura aldi baterako ezarrita

Iñorentzea kendu bear da gizarte-bidetik, giza-maillen arte-ko burrukea eginda, bakoitxaren jabetasuna kendu eta burgesak alboratu arte.

Iñorentzea kendu bear da ekonomi-bideetatik: Tesis burge-sia da, antitesis langilledia eta sintesi billatzen dogun gizarte barria. Plusbalia gizarteratu bear da.

Marx'ek erlejiñotik artu dauz gauza asko: Pekatua, miseria, ber-erostea edo erredentziñoa, paradisia... eta oiñarrian Israel Ejipto'tik urteten agiri da.

Eun eta ogei urte igaro dira edestian Marx jaio zala eta zeintzuk izan dira bere irakatsien ondorenak?

Asko aurreratu da langilleen egoerea, (Marx barik be egingo zala? ez dakigu), ez da kapitalismoa ondatu, laterri batzutan sortu da Komunisten Aginterri gogorra baiña paraisua etorri bearrean ondamendia ekarri dau aginte orrek: Korea'ko iparraldean, Berliñ'eko sortaldean, Kuba' n, Txina'n (orain asi dira azoka-bidera sartzen eta aurrera egiten) eta batez be Rusia aundian. Eta zenbat milloi gizon, (batez be Rusia'ko baserritarak) orretarako erailak! Indar aundia izan eban Marx'en gizartean, baiña ondoren txarrak asko langilledia aurretzea lortu arren. Pantsateko gauzea da!